

HET BESTUURSDECREET IN PERSPECTIEF

Het Bestuursdecreet in perspectief

Steven VAN GARSSE
Sofie HENNAU
Dennis FRANSEN
(eds.)

INTERSENTIA

Antwerpen – Gent – Cambridge

Het Bestuursdecreet in perspectief
Steven Van Garsse, Sofie Hennau en Dennis Fransen (eds.)

© 2021 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1172-4
D/2021/7849/67
NUR 823
Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV
Lay-out: Crius Group, Hulshout

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.stradalex.com en www.jurisquare.be.

WOORD VOORAF

Op 1 januari 2019 is het Bestuursdecreet in werking getreden. Diverse decreten waaronder het Kaderdecreet Bestuurlijk Beleid, het Decreet Deugdelijk Bestuur, het Decreet ter bevordering van een meer evenwichtige participatie van vrouwen en mannen in de advies- en bestuursorganen van de Vlaamse overheid (MEP-decreet), het Openbaarheidsdecreet, het Klachtendecreet en het Decreet hergebruik overheidsinformatie werden samengebracht. Het Bestuursdecreet is echter meer dan een collage van een reeks decreten. De samenvoeging gaf immers aanleiding tot een aantal bijsturingen en zelfs diverse niet onbelangrijke innovaties waaronder een toezichtsmechanisme voor buitenlandse investeringen.

Dit boek belicht het decreet vanuit een dubbel perspectief. Een eerste deel benadert het Bestuursdecreet op een meer algemene wijze. Daarbij is aandacht voor de aanloop en de context, maar ook hoe het decreet in een bredere context moet worden gezien. Het Bestuursdecreet wordt zo bekeken in het licht van de horizontalisering, het Europese recht, maar ook de codificatie en de bevoegdheidsverdeling.

In een tweede deel worden enkele *capita selecta* aangesneden. Daarbij wordt in het bijzonder ingegaan op het perspectief van de lokale overheden, de participatie, de toegang tot bestuursdocumenten, de bepalingen inzake *corporate governance*, het nieuwe instrument dat de strategische belangen van de Vlaamse overheid beoogt de vrijwaren en *last but not least* de bepalingen inzake experimentwetgeving en regelluwe zones.

Dit boek is de vrucht van een gezamenlijke inspanning van diverse onderzoekers aan de rechtenfaculteit van de Universiteit van Hasselt en een aantal experten uit de praktijk. Het verzamelwerk beoogt de lezer meer inzicht te verschaffen in het decreet door welbepaalde thema's aan te snijden. Tezelfdertijd wordt de lezer via een aantal bredere bijdragen ook vertrouwd gemaakt met de situering van het thema in bredere ontwikkelingen en kaders.

Hoewel reeds meer dan een jaar in werking, mocht het decreet relatief weinig aandacht genieten in de praktijk en de rechtsliteratuur. Het belang van dit decreet mag nochtans niet worden onderschat. Dit boek beoogt dan ook een bescheiden bijdrage te leveren om het tij te keren.

Prof dr. Steven VAN GARSSE

Dr. Sofie HENNAU

Dennis FRANSEN

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
---------------------------	---

DEEL 1. HET BESTUURSDECREET IN BREDER PERSPECTIEF	1
---	---

Hoofdstuk 1.

Aanloop en krachtlijnen hervorming

Sofie HENNAU	3
Inleiding	3
Afdeling 1. Het Bestuursdecreet: een nieuwe visie op de overheid	4
1. Een veranderende visie op de overheid	4
2. Een veranderende visie op de Vlaamse overheid	6
Afdeling 2. De krachtlijnen van het Vlaamse Bestuursdecreet	9
1. De contouren van het Bestuursdecreet	10
2. De inwerkingtreding	11
3. Toepassingsgebied	12
4. Opbouw	14
5. De inhoudelijke krachtlijnen van het Bestuursdecreet	16
5.1. Een open overheid	16
5.2. Kwaliteitsvolle en digitale dienstverlening	17
5.3. Experimentregelgeving en regelluwe zones	18
5.4. Onderbouwd beleid	18
6. Een codificatie van het Vlaamse bestuursrecht?	19
Conclusie	21

Hoofdstuk 2.

Het Vlaamse Bestuursdecreet in het licht van de horizontalisering van het bestuursrecht

Kristof WAUTERS	23
Inleiding	23
Afdeling 1. Van ‘verticaal’ naar ‘horizontaal’	24
Afdeling 2. ...als gevolg van uiteenlopende factoren	30
Afdeling 3. ‘Horizontalisering’ van het bestuursrecht: van Nederland	35
Afdeling 4. ...naar België	41
Afdeling 5. ‘horizontalisering’ binnen andere rechtstakken	46
Afdeling 6. Horizontalisering en het Vlaamse Bestuursdecreet	50
Conclusie	55

Hoofdstuk 3.

Het Bestuursdecreet en de bevoegdheidsverdeling – naar een Vlaams bestuursrecht?

Dennis FRANSEN	57
Inleiding	57
Afdeling 1. Bestuursrecht en de bevoegdheidsverdeling	58
1. Probleemstelling	58
2. Basisbeginselen van de Belgische bevoegdheidsverdeling	59
2.1. Het materieel exclusiviteitsbeginsel	60
2.2. Het verticaliteitsbeginsel	63
2.3. Het subsidiariteitsbeginsel	64
3. Algemene principes inzake de bestuursrechtelijke bevoegdheidsverdeling in België	65
3.1. Vooraf: afbakening van het begrip bestuursrecht?	65
3.2. Administratief recht als toegewezen of residuaire bevoegdheid?	67
3.3. Administratief recht als impliciete bevoegdheid?	71
3.4. Synthese van de bevoegdheidsverdeling binnen het algemeen bestuursrecht	74
3.5. De bevoegdheid van de Vlaamse decreetgever om het Bestuursdecreet aan te nemen	78
4. <i>Capita selecta</i> knelpunten inzake bevoegdheidsverdeling	81
4.1. Definities (art. I.3 en I.4 Bestuursdecreet)	81
4.2. De toegang tot bestuursdocumenten (Titel II, hoofdstuk III Bestuursdecreet)	82
4.3. De informatie- en doorverwijzingsverplichting (art. II.6 Bestuursdecreet)	84
4.4. Het virtueel loket (art. II.7 Bestuursdecreet)	86
4.5. Vrijwaring van de strategische belangen van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest (art. III.60 Bestuursdecreet)	88
4.6. De publicatie van de adviezen van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State (art. II.9, § 3 Bestuursdecreet)	90
Conclusie	90

Hoofdstuk 4.

Het Bestuursdecreet – naar een codificatie van het Vlaamse bestuursrecht?

Dennis FRANSEN	95
Afdeling 1. Bestuursrecht in Vlaanderen en België: van lappendeken naar eenheid?	95
Afdeling 2. Wetgeving als fundament voor het bestuursrecht. Lessen uit Nederland?	96
Afdeling 3. Het deregulerend effect van een algemeen regelgevend kader. ...	101

Afdeling 4. Codificatie, <i>what's in a name?</i>	102
Afdeling 5. Vlaams Bestuursdecreet.....	105
Conclusie.....	107

Hoofdstuk 5.

Het Bestuursdecreet en de implementatie van het Unierecht

Loth VAN DER AUWERMEULEN	111
Inleiding	111
Afdeling 1. De verhouding tussen het Europees recht en het nationaal bestuursrecht, een veelbesproken, maar weinig beschreven relatie.	115
1. De Europese visie op gedecentraliseerde besturen en het Unierecht.	116
1.1. De Unie als zelfstandige rechtsorde die doorwerkt in de natio- nale rechtsordes	116
2. De Unie als zelfstandige rechtsorde afhankelijk van loyale lidstaten	118
3. De Unie als zelfstandige rechtsorde die haar oorsprong vindt in toe- bedeelde bevoegdheden.....	119
3.1. Subsidiariteitsbeginsel.....	120
3.2. Nationale identiteit.....	121
Afdeling 2. Kan het Belgische (bestuurs)recht aansluiting vinden bij het Europese recht?	122
1. De rechtsstaat, georganiseerd door regelgeving die ook op de over- heid van toepassing is	123
2. De rechtsstaat, een zaak van samenwerkende staatsmachten.....	124
3. De gedecentraliseerde besturen als schakel binnen de (Europese) rechtsstaat	126
3.1. Preventieve rechtsbescherming van de burger door middel van de beginselen van behoorlijk bestuur	127
3.2. De aard van het bestuurlijk optreden	129
4. De taak van de gedecentraliseerde besturen: interpreteren alvorens (niet) toe te passen	130
5. Het Bestuursdecreet op het hoogste schap van het lokaal bestuur?.....	131
Conclusie.....	132

DEEL II. HET BESTUURSDECREET: <i>CAPITA SELECTA</i>	135
---	-----

Hoofdstuk 1.

Gevolgen van het Bestuursdecreet voor lokale overheden

Marie DECOCK.....	137
Inleiding	137
Afdeling 1. Het Bestuursdecreet: belang voor lokale overheden	139
Afdeling 2. Algemene bepalingen.....	140

Afdeling 3. Relatie tussen burgers en overheid	143
1. Communicatie tussen burgers en de overheid.	143
1.1. Principes voor informeren en participeren	143
1.2. Toegankelijkheid van websites en mobiele applicaties.	145
2. Individuele bestuurshandelingen	146
2.1. Uitwisselen van berichten.	147
2.2. Bestuurshandelingen in elektronische vorm	149
3. Toegang tot bestuursdocumenten	150
3.1. Uitzonderingen op de openbaarheid van bestuursdocumenten.	151
3.2. De aanvraagprocedure	152
3.3. De aanvraag tot aanvulling of verbetering van bestuursdocumenten	154
3.4. Beroepsprocedure.	155
4. Hergebruik van overheidsinformatie	156
4.1. Aanvraagprocedure	157
4.2. Beroepsprocedure.	157
5. Organisatorische bepalingen	158
5.1. Deugdelijk bestuur.	158
5.2. Werking	159
5.2.1. Elektronisch bestuurlijk gegevensverkeer	159
5.2.2. Beheren, bewaren en vernietigen van bestuursdocumenten	161
5.2.3. Strategische adviesraden.	163
Conclusie.	163

Hoofdstuk 2.

Participatie en klachtenbehandeling

Eric LANCKSWEERDT	167
Inleiding	167
Afdeling 1. Bemiddeling in het raam van de klachtenbehandeling.	169
Afdeling 2. Voorstellen en meldingen van burgers	177
Afdeling 3. Consultatieportaal	180
Afdeling 4. Strategische adviesraden	182
1. Inleiding.	182
2. Omschrijving	183
3. Verhouding tussen oprichtingsdecreet en Bestuursdecreet	184
4. Opdrachten	185
5. Wanneer verplicht advies?	186
6. Gevolg adviezen en publicatie	187
7. Samenstelling	187
8. Werking en mogelijkheid tot open consultatie	188
9. Programmering en verslaggeving	188
Afdeling 5. Andere participatiemogelijkheden onaangeroerd	188
Conclusie.	190

Hoofdstuk 3.**Toegang tot bestuursdocumenten (openbaarheid van bestuur)**

Stijn VERBIST	191
Inleiding	191
Afdeling 1. Overzicht van de (beperkte) wijzigingen in de bestuurlijke openbaarheidsregeling door het Vlaams Bestuursdecreet	195
1. De definitie van het begrip bestuursdocument	195
2. De ontvankelijkheid van het openbaarheidsverzoek	195
3. De behandelingstermijn van een openbaarheidsverzoek	195
4. Uitdrukkelijke vermelding van onderscheid tussen openbaarheid van bestuur en hergebruik	195
5. De verbetering van bestuursdocumenten	196
6. Aanvullende bevraging aangaande milieu-informatie	196
7. De verplichting om bij een beroep onmiddellijk een afschrift van het openbaarheidsverzoek en eventueel van weigeringsbesluit mee te delen .	196
Afdeling 2. De regeling inzake de bestuurlijke openbaarheid onder het Vlaams Bestuursdecreet	197
1. Algemene bepalingen	197
1.1. Het begrip “bestuursdocument”	197
1.2. De toegang tot bestuursdocumenten (de openbaarheid van bestuur) – algemeen	198
1.3. Op welke overheden of overheidsinstanties is de regeling van toepassing?	201
1.4. Welke “bestuursdocumenten” vallen niet onder de regeling?	202
1.5. Wat met milieu-informatie beheerd door derden?	202
1.6. Wie is bevoegd om te beslissen over een openbaarheidsverzoek? ..	202
1.7. Wanneer gaan de beslissings- en uitvoeringstermijnen in?	203
2. Principes van openbaarheid van bestuur of van toegang tot bestuursdocumenten	204
2.1. Verplichting	204
2.2. Een bestuursdocument dat in het bezit is van een personeelslid ...	206
3. Uitzonderingen op de openbaarheid van bestuursdocumenten	207
3.1. Facultatieve afwijzingsmogelijkheid	207
3.2. Verplichte afwijzing zonder beoordelingsmarge (de “absolute uitzonderingen”)	209
3.3. Verplichte afwijzing met beoordelingsmarge (de “relatieve uitzonderingen”)	214
3.3.1. Eerste belang: een economisch, financieel of commercieel belang van de overheidsinstanties	214
3.3.2. Tweede belang: het vertrouwelijke karakter van de internationale betrekkingen van het Vlaamse Gewest of de Vlaamse Gemeenschap en van de betrekkingen van het	

Vlaamse Gewest of de Vlaamse Gemeenschap met de supranationale instellingen, met de federale overheid en met andere gemeenschappen en gewesten.	214
3.3.3. Derde belang: het vertrouwelijke karakter van commerciële en industriële informatie, als die informatie beschermd wordt om een gelegitimeerd economisch belang te vrijwaren, tenzij degene van wie de informatie afkomstig is met de openbaarheid instemt	215
3.3.4. Vierde belang: de rechtspleging in een burgerlijk of administratief rechtsgeding en de mogelijkheid om een eerlijk proces te krijgen	216
3.3.5. Vijfde belang het vertrouwelijke karakter van de handelingen van een overheidsinstantie als die vertrouwelijkheid noodzakelijk is voor de uitoefening van de administratieve handhaving, een audit die in uitvoering is of de politieke besluitvorming	216
3.3.6. Zesde belang: de openbare orde en de veiligheid	219
3.4. Uitzonderingsregeling voor aanvragen die betrekking hebben op bestuursdocumenten die milieu-informatie bevatten	219
3.5. Uitzondering op de uitzonderingsregeling: informatie over emissies	221
3.6. Informatie betreffende de beheersing van gevaren van zware ongevallen met gevaarlijke stoffen.	222
3.7. Bestuursdocumenten van 20 jaar of ouder.	223
3.8. Bestuursdocumenten van meer dan 50 jaar oud.	224
3.9. Bestuursdocumenten van meer dan 120 jaar oud.	225
3.10. Aanvragen ingediend voor wetenschappelijke doeleinden	226
3.11. Restrictieve toepassing van de uitzonderingen.	228
4. De aanvraagprocedure	228
4.1. De aanvraagmodaliteiten	228
4.2. De aanvraag wordt ingediend bij een instantie die het document niet bezit.	229
4.3. De informatie die de aanvraag moet bevatten.	230
4.4. Moet de aanvrager een belang aantonen?	230
4.4.1. Principe	230
4.4.2. Uitzondering: de openbaarmaking van informatie van persoonlijke aard	231
4.4.3. De uitzondering op de uitzondering	233
4.5. Bijzonderheden aangaande aanvragen met betrekking tot milieu-informatie.	234
4.6. De registratie van de aanvraag.	234
4.7. De kennelijk onredelijke of de te algemene aanvraag.	235

4.8.	De behandeling van de aanvraag en de behandelingstermijnen . . .	236
4.8.1.	Ontvankelijkheidsonderzoek.	236
4.8.2.	Behandelingstermijn	236
4.8.3.	In geval van kennelijke onredelijke of te algemene aanvragen	237
4.8.4.	De ambtshalve verlenging van de behandelingstermijn	237
4.9.	Het (gedeeltelijk) inwilligen van de aanvraag en de uitvoering van die beslissing	238
4.9.1.	Algemeen.	238
4.9.2.	Mogelijkheid tot verlenging van de termijn.	238
4.10.	De uitoefening van het recht op inzage	239
4.11.	Uitdrukkelijke vermelding van onderscheid openbaarheid en hergebruik	239
4.12.	Het bestuursdocument is niet in de gevraagde vorm beschikbaar .	239
4.13.	Gedeeltelijke openbaarmaking.	240
4.14.	De onmogelijkheid om milieu-informatie ter beschikking te stellen	241
4.15.	De afwijzing van de aanvraag	241
4.15.1.	Algemeen.	241
4.15.2.	Afwijzing wegens onvoltooide of onvolledige bestuurs- documenten	242
4.15.3.	Afwijzing wegens vertrouwelijke informatie.	242
5.	De aanvraag tot aanvulling of verbetering van bestuursdocumenten. . .	243
5.1.	Algemeen.	243
5.2.	De verplichting tot aanvulling of verbetering.	244
5.3.	De kosteloosheid van de aanvulling of verbetering	245
5.4.	Aanvraagmodaliteiten.	245
5.5.	De registratie van de aanvraag.	245
5.6.	Een te algemene of een gebrekkige aanvraag.	245
5.7.	De inwilliging van de aanvraag.	246
5.7.1.	Algemeen.	246
5.7.2.	De onmogelijkheid van verbetering of aanvulling bin- nen de 20 dagen	246
5.8.	De afwijzing van de aanvraag	246
6.	De Beroepsprocedure.	246
6.1.	Voorwerp van het beroep	246
6.2.	Beroepsinstantie openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie.	247
6.3.	Modaliteiten en termijn om het beroep in te stellen.	248
6.4.	Behandelingsmodaliteiten en behandelingstermijnen van het beroep.	249
6.4.1.	Registratie van het beroep	249

6.4.2. Kennisgeving van het beroep	249
6.4.3. Behandelingstermijn van het beroep	250
1° Basistermijn	250
2° Verlenging van de termijn	250
3° Bijzondere gevallen	250
4° Onderzoeksbevoegdheden van de beroepsinstantie . .	251
5° Wat als het beroep wordt ingewilligd?	252
Conclusie: De passieve openbaarheid van bestuur in het Vlaamse Bestuursdecreet. Een succesverhaal?	253

Hoofdstuk 4.

Het Bestuursdecreet en de Vlaamse overheid – focus op *Corporate Governance*

Steven VAN GARSSE en Alexander VERSCHAVE	255
Inleiding	255
Afdeling 1. <i>Corporate governance</i> en deugdelijk bestuur	256
Afdeling 2. Deugdelijk bestuur in de Vlaamse overheid voor het Bestuursdecreet	260
Afdeling 3. Deugdelijk bestuur in het Vlaamse Bestuursdecreet.	262
1. Deugdelijk bestuur”	263
1.1. Rechtspositie van de personeelsleden	263
1.2. Raad van Bestuur	265
1.3. (Rechtspositie van) de regeringscommissarissen	266
1.4. Adviesorganen	268
1.5. Vrijwaring van de strategische belangen van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest	268
1.6. De basisstructuur van de Vlaamse overheid en de werking ervan.	268
Afdeling 4. Rapporteringen	276
Conclusie.	277

Hoofdstuk 5.

De vrijwaring strategische belangen van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Steven VAN GARSSE en Alexander VERSCHAVE	279
Inleiding	279
Afdeling 1. EU-Verordening.	280
Afdeling 2. Het Vlaamse mechanisme.	285
Conclusie.	290

Hoofdstuk 6.**De invoering van een algemeen kader voor het gebruik van experiment-
wetgeving en regelluwe zones binnen de Vlaamse overheid**

Manuel Dierickx VISSCHERS	291
Inleiding	291
Afdeling 1. Ontstaansgeschiedenis	292
1. Conceptnota en SERV-advies	292
2. Een weloverwogen inzet	293
3. Een toetsingskader voor het detailniveau van regelgeving	295
Afdeling 2. Een omgevingsanalyse	297
1. Binnen de Vlaamse overheid	297
2. Buitenlandse ervaringen	303
Afdeling 3. Bespreking van de decretale regeling	305
1. Wat en hoe?	305
2. De mogelijkheid tot afwijking van bestaande decretale regelingen.	309
Afdeling 4. Het advies van de Raad van State	312
Afdeling 5. De concrete uitwerking en toepassing	316
1. Een duidelijke en goed onderbouwde doelstelling	316
2. Een goede wetenschappelijke omkadering.	317
3. Een politiek, ambtelijk én maatschappelijk draagvlak	318
4. Monitoring, evaluatie en rapportering van de resultaten	318
Toekomstverwachtingen en enkele persoonlijke conclusies	319

